

JOAN BROSSA POETA DE LA REVOLTA

JOAN BROSSA

Foto: Antoni Bernad

Exposició a
El Born CCM

03.10.2019 - 02.02.2020

Accés lliure

elbornculturaimemoria.cat

 Fundació
JOAN BROSSA

EL BORN
CCM

Ajuntament de
Barcelona

Joan Brossa. Poeta de la revolta, comissariada per Manuel Guerrero i Judith Barnés, és una mostra coproduïda pel Born CCM i per la Fundació Joan Brossa en el marc del centenari del naixement del poeta.

L'exposició repassa alguns dels esdeveniments polítics, socials i culturals més rellevants del segle XX al nostre país a partir de la poesia de Joan Brossa. La paraula i la imatge es conjuguen per mostrar la contundència amb què el poeta s'expressava.

A la vegada, el conjunt posa de manifest el fort lligam existent entre el poeta i Barcelona a partir d'una cartografia de la ciutat que recull els espais brossians més emblemàtics.

La mostra s'acompanya d'una antologia de poemes escrits en tres idiomes que el visitant pot consultar i emportar-se. D'aquesta manera, es reivindica el poeta de la paraula que deia:

"M'aguanta la paraula que forjo a martellades".

EXPOSICIÓ JOAN BROSSA, POETA DE LA REVOLTA

Dijous 3 d'octubre 2019 - diumenge 2 de febrer 2020
Espai Dalmau. Gratuït

El compromís social i polític de Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998), catalanista i d'esquerres, és ben present en tota la seva obra. Poeta de la memòria, del combat i de la revolta, mitjançant l'humor, la ironia, la paròdia i la metàfora transgredeix el llenguatge i les formes poètiques convencionals fins a portar l'obra a la màxima simplificació, als límits del llenguatge.

Molta part d'aquesta obra poètica, creada durant el franquisme, i l'escrita i realitzada posteriorment, és de temàtica social i política. Així, hi ha un conjunt important de textos, llibres i poemes visuals i objectuals especialment crítics amb el poder polític i religiós del franquisme.

L'obra de Joan Brossa s'alça contra les formes del llenguatge totalitari i fa de la crítica del mateix llenguatge un dels temes essencials de la seva poesia.

Una síntesi de la seva biografia i una selecció d'alguns dels seus poemes literaris i visuals més representatius de la seva visió crítica de la societat ens permeten de conèixer la seva poètica de revolta. Un mapa de la ciutat, amb els llocs assenyalats on el poeta ha deixat l'empremta de la seva obra, ens mostra, així mateix, l'íntima, singular i creativa relació de Brossa amb la seva ciutat, Barcelona.

JOAN BROSSA, POETA DE LA REVOLTA

Foto: Antoni Bernad

El compromís social i polític de Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998), catalanista i d'esquerres, és ben present en tota la seva obra. Poeta de la memòria, del combat i de la revolta, mitjançant l'humor, la ironia, la paròdia i la metàfora transgredeix el llenguatge i les formes poètiques convencionals fins a portar l'obra a la màxima simplificació, als límits del llenguatge.

Bona part d'aquesta obra poètica, creada durant el franquisme, i l'escrita i realitzada posteriorment, és especialment crítica amb el poder polític i religiós del moment. Així doncs, l'obra de Brossa s'alça contra les formes de llenguatge totalitari i fa de la crítica del mateix llenguatge un dels temes essencials de la seva poesia.

Una síntesi biogràfica i una selecció d'alguns dels poemes literaris i visuals més representatius del poeta ens permeten de conèixer la seva poètica de revolta. Un mapa de la ciutat, amb els llocs assenyalats on el poeta ha deixat l'empremta, ens mostra, així mateix, l'íntima, singular i creativa relació de Brossa amb la seva ciutat, Barcelona.

JOAN BROSSA, POETA DE LA REVUELTA

El compromiso social y político de Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998), catalanista y de izquierdas, está muy presente en toda su obra. Poeta de la memoria, del combate y de la revuelta, mediante el humor, la ironía, la parodia y la metáfora transgrede el lenguaje y las formas poéticas convencionales hasta llevar la obra a la máxima simplificación, a los límites del lenguaje.

Buena parte de esta obra poética, creada durante el franquismo, y la escrita y realizada posteriormente, es especialmente crítica con el poder político y religioso del momento. Así pues, la obra de Brossa se alza contra las formas del lenguaje totalitario y hace de la crítica del mismo lenguaje uno de los temas esenciales de su poesía.

Una síntesis biográfica y una selección de algunos de los poemas literarios y visuales más representativos del poeta nos permiten conocer su poética de revuelta. Un mapa de la ciudad, con los lugares señalados donde el poeta ha dejado su huella, nos muestra, asimismo, la íntima, singular y creativa relación de Brossa con su ciudad, Barcelona.

JOAN BROSSA, POET OF REVOLT

The social and political commitment of Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998) to the Catalan and leftist cause is fully present throughout his work. A poet of memory, combat and revolt, with his use of humour, irony, parody and metaphor he transgressed conventional language and poetic forms, taking the work to the point of maximum simplification, to the limits of language.

Much of this poetic work, created during the Franco regime and written and produced subsequently, deals with social and political issues. There are a large number of texts, books and visual and object poems that are particularly critical of the political and religious power of his time. Joan Brossa's poetry rises up against totalitarian forms of language and makes criticism of language itself one of the essential themes of his poetry.

An overview of his biography and a selection of some of his literary and visual poems that are most representative of his critical approach to society give us an insight into his poetics of revolt. A map of the city showing the places where the poet left the imprint of his work is also a measure of the intimate, singular and creative relationship Brossa had with his city, Barcelona.

JOAN BROSSA I EL SEU TEMPS

1919. Joan Brossa neix el 19 de gener al barri de Sant Gervasi de Barcelona. És fill únic del matrimoni format per Joan Brossa i Clària i Paquita Cuervo i Prats.

1938. Realitza els primers treballs literaris al front de Lleida amb l'exèrcit republicà. Es publica el primer text de Brossa, *Infiltración*, curiosament en castellà.

1941. Crea els primers poemes experimentals.

1943. Escriu el primer llibre de poesia literària, *La bola i l'escarabat*, de sonets. Crea *Escorça*, el primer poema objecte: un tros de cartó arrugat trobat a les escombraries i que té tota la forma d'una escorça.

1944. Escriu la primera obra teatral: *El cop desert*.

1948. Funda la revista *Dau al Set* amb Antoni Tàpies, Joan Ponç, Modest Cuixart, Arnau Puig i Joan-Josep Tharrats. Escriu *Gomintoc*, el primer ballet. Enllesteix dos guions de cinema: *Foc al càntir* i *Gart*.

1951. Publica *Em va fer Joan Brossa*, amb pròleg de João Cabral de Melo, un llibre que dona un gir social i compromès a la creació brossiana. Estrena a Barcelona *Farsa com si els espectadors miressin l'escenari a vista d'ocell* i *Nocturns encontres*. El grup *Dau al Set* exposa a la Sala Caralt, on s'exhibeixen tres poemes experimentals de Joan Brossa.

1959. Realitza les primeres sèries de poesia visual: uns conjunts de poemes totalment experimentals, en *collage* o amb incorporació de diferents tipus de materials casolans molt pobres.

1961. Publica *Poemes civils* i l'Agrupació Dramàtica de Barcelona estrena al Palau de la Música de Barcelona *Or i sal* amb escenografia d'Antoni Tàpies i direcció de Frederic Roda.

1963. Publica el primer llibre d'artista, *El pa a la barca*, amb litografies d'Antoni Tàpies, i *Cop de poma*: hi participen Joan Miró, Joan Brossa, Josep Maria Mestres Quadreny, Joan Ponç, Antoni Tàpies i Moisès Villella.

1966. Estrena la *Suite bufa* a Bordeus, en col·laboració amb el músic Josep Maria Mestres Quadreny, amb la qual aconsegueix ressò internacional.

1970. Publica el volum *Poesia rasa*, que li dona un ampli reconeixement.

1971. Participa a la primera mostra de poesia concreta a Catalunya, que s'organitza a la Petite Galerie de Lleida. Hi intervenen Joan Brossa, Guillem Viladot i Josep Iglésias del Marquet.

1975. Se li encarrega un primer cartell per al Tercer Festival de Títelles de Barcelona.

1977. Exposa poemes visuals i poemes objecte al Museu de Granollers amb Joan Miró i Antoni Tàpies.

1985. Realitza el primer poema urbà, *Poema visual transitable en tres temps*, al Velòdrom d'Horta de Barcelona.

1986. S'inaugura la primera mostra antològica dedicada a l'obra de Joan Brossa a la Fundació Joan Miró: *Joan Brossa o les paraules són les coses*. Aquesta exposició li dona projecció internacional.

1991. S'organitza una gran retrospectiva al Museo de Arte Reina Sofía de Madrid: *Joan Brossa. 1941-1991*.

1992. Rep el Premi Nacional d'Arts Plàstiques de la Generalitat de Catalunya. Uns anys abans havia rebut el Premi de Poesia Catalana Ciutat de Barcelona (1987).

1997. Participa, amb Carmen Calvo, al Pavelló Espanyol de la XLVII edició de la Biennal de Venècia. Es crea l'espai teatral Espai Escènic Joan Brossa al carrer d'Allada Vermell de Barcelona, dirigit per Hermann Bonnín i Hausson. Actualment, aquest teatre és l'Escenari Joan Brossa i es troba al carrer dels Flassaders.

1998. Mor el 30 de desembre a Barcelona d'una caiguda en sortir de l'estudi.

Juan Brossa en braços del seu pare.
Col·lecció MACBA. Centre d'Estudis Documentals.
Dipòsit Fundació Joan Brossa.
Biblioteca de Montserrat Pau Casanovas.
Foto: autor desconegut

Juan Brossa i Tharrats, Joan Brossa.
Dau al Set, Cap d'Any de 1952.
Col·lecció MACBA. Fundació MACBA.
Foto: Tony Coll

Josép Iglésias del Marquet, Guillem Viladot i Joan Brossa a l'Espai Escènic Poesia Concreta, celebrada a la Petite Galerie de Lleida el gener i febrer de 1971.
Col·lecció MACBA. Centre d'Estudis Documentals.
Foto: Joan Brossa. Dipòsit Fundació Joan Brossa.
Foto: Josep Maria Tujó de la Vil·la

Juan Brossa al *Poema visual transitable en tres temps*, ubicat als jardins de Maria Callas a Lleida, a l'interior del Velòdrom Municipal d'Horta, 1986.
Col·lecció MACBA. Centre d'Estudis Documentals.
Foto: Joan Brossa. Dipòsit Fundació Joan Brossa.
Foto: David Fotografia

1923. Dictadura de Miguel Primo de Rivera (fins al 1930).

1929. Celebració de la II Exposició Internacional de Barcelona a Montjuïc.

1931. Proclamació de la Segona República Espanyola. Constitució de la República Catalana i de la Generalitat de Catalunya amb Francesc Macià com a president. Lluís Companys esdevindrà president a partir del 1933 després de la mort de Macià.

1936. Insurrecció militar i inici de la Guerra Civil Espanyola (fins al 1939, any en què comença la Segona Guerra Mundial).

1940. Afusellament del president Lluís Companys al castell de Montjuïc.

1945. Bombs atòmiques a Hiroshima i Nagasaki. Final de la Segona Guerra Mundial i fundació de l'ONU. L'ONU condemna el règim dictatorial franquista.

1951. Vaga dels tramvies a Barcelona.

1954. Josep Tarradellas és elegit president de la Generalitat de Catalunya a Mèxic.

1959. Revolució cubana.

1962. Onada de vagues a Espanya.

1968. Revolució de Maig a França.

1970. Tancada d'intel·lectuals a Montserrat.

1971. Fundació de l'Assemblea de Catalunya.

1973. Atemptat terrorista d'ETA i mort de Luis Carrero Blanco.

1975. Darrers afusellaments del règim franquista. Mort de Franco i proclamació de Joan Carles I com a rei d'Espanya.

1977. Primeres eleccions democràtiques a les Corts: triomf de la UCD amb Adolfo Suárez com a president. Gran manifestació de l'11 de setembre. Tarradellas és proclamat president de la Generalitat provisional de Catalunya.

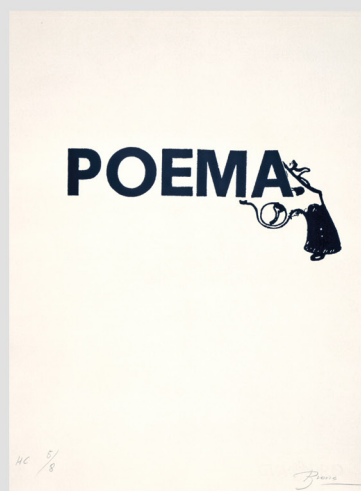
1979. Nou estatut d'autonomia de Catalunya.

1980. Primeres eleccions al Parlament de Catalunya. Jordi Pujol esdevindrà el president de la Generalitat de Catalunya.

1981. Intent de cop d'estat per part d'Antonio Tejero.

1992. Celebració dels Jocs Olímpics a Barcelona.

“Si no podia escriure, als moments d’eufòria seria guerriller, als de passivitat prestidigitador. Ésser poeta inclou totes dues coses”.

Poema visual, 1970 (1978)
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.
Fons Joan Brossa. Dipòsit Ajuntament de Barcelona.
Foto: Tony Coll.

“Si no pudiera escribir, en los momentos de euforia sería guerrillero, en los de pasividad prestidigitador. Ser poeta incluye ambas cosas”.

“If I could not write, at moments of euphoria I would be a guerrilla fighter, at those of passivity a conjurer. Being a poet includes both things.”

LA MEMÒRIA ENCESA

Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998) comença a escriure durant la Guerra Civil Espanyola. En els anys de la resistència antifranquista, Brossa realitza una obra extensíssima que abraça des de la poesia escrita en formes tradicionals fins a la poesia anomenada quotidiana, més realista —que inaugura amb el llibre *Em va fer Joan Brossa* (1950)—; la poesia escènica, que recull la seva extensa obra teatral; la poesia experimental i visual, que comença a realitzar als anys seixanta i a editar a partir dels anys setanta; i la poesia objectual i les instal·lacions, que dona a conèixer des dels anys vuitanta. Acabat el franquisme, Brossa publica molts llibres de contingut més polític i social, com el volum *Ball de sang* (1982) o l'*Antologia de poemes de revolta* (1943-1978), en el qual apareixen alguns dels poemes polítics més punyents. Creades amb un gran esperit crític i líric i un humor ben especial, les obres visuals dels anys vuitanta i noranta mantindran un marcat caràcter transgressor i subversiu.

LA MEMORIA ENCENDIDA

Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998) empieza a escribir durante la Guerra Civil Española. En los años de la resistencia antifranquista, Brossa realiza una obra extensísima que abarca desde la poesía escrita en formas tradicionales hasta la poesía denominada cotidiana, más realista —que inaugura con su libro *Em va fer Joan Brossa* (Me hizo Joan Brossa) (1950)—; la poesía escénica, que recoge su extensa obra teatral; la poesía experimental y visual, que empieza a realizar en los años sesenta y a editar a partir de los años setenta, y la poesía objetual y las instalaciones, que da a conocer desde los años ochenta. Al acabar el franquismo, Brossa publica muchos de los libros de contenido más político y social, como el volumen *Ball de sang* (Baile de sangre) (1982) o la *Antología de poemes de revolta* (1943-1978) (Antología de poemas de revuelta, 1943-1978), en el que aparecen algunos de sus poemas políticos más impactantes. Creadas con un gran espíritu crítico y lírico y un humor muy especial, las obras visuales de los años ochenta y noventa mantendrán un marcado carácter transgresor y subversivo.

THE IGNITED MEMORY

Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998) started to write during the Spanish Civil War. In the years of the anti-Franco resistance, Brossa produced a huge body of work ranging from written poetry in traditional forms to the more realistic so-called everyday poetry, first seen in the book *Joan Brossa Made Me* (*Em va fer Joan Brossa*) (1950); stage poetry, which comprised his extensive work for theatre; experimental and visual poetry, which he started to write in the 1960s and published as of the 1970s; and object poetry and installations, which he first made public in the 1980s. In the aftermath of Francoism, Brossa published many books with a more political and social content, such as *Blood Dance* (*Ball de sang*) (1982) and *Anthology of Poems of Revolt, 1943-1978* (*Antologia de poemes de revolta, 1943-1978*), featuring some of his most politically overt poems. Created with a great critical and lyrical spirit and a very special sense of humour, his visual works of the 1980s and 1990s continued to show a markedly transgressive and subversive nature.

Foto: Antoni Bernad

Sílvia Bel recita el poema de Joan Brossa.
La batalla del Segre o a la segona naixença.
Fundació Joan Brossa. Accions i territoris.

LA BATALLA DEL SEGRE O LA SEGONA NAIXENÇA

Les bombes cauen sorollosament.
No faré una narració detallada de l'atac.
A la platja hi ha un grup de tancs abandonats que cal recuperar
i nombrosos cadàvers completament en descobert.
Les nostres forces han tingut moltes baixes en apropar-se
al riu.
Passen ferits conduïts en llitera.
Se senten detonacions i gemecs.
Al meu costat el comissari enfoca els prismàtics cap a una masia
que es veu a l'altra banda del riu.
Les màquines obren foc, l'enemic localitza les descàrregues
i afina la punteria.
Les morterades ja cauen a prop.
El pont és ple d'impactes.
M'he salvat per un pèl.
Passen riu avall cadàvers i restes de passeres i baranes.

Cada nit continuen les escaramusses
per rescatar els tancs, amb pèrdues.
Els morters tornen a la mateixa.
Una nit, pels volts de les dotze,
vaig néixer per segona vegada.
Estic sol voltat
de sacs en un lloc d'observació.
Una veu crida Joan.
Reculo a la trinxera i, en constatar
que no hi havia ningú, incideix
al lloc on era abans una bomba
que, en fer falla l'espoleta,
m'omple de fum i olor
de rostit. Em xiulen
les orelles. Després
sóc traslladat, estès
en una llitera,
i miro, com puc, el firmament.
(Com a Wotan, la sapiència
em costa un ull de la cara.)

L'endemà crec que el bombardeig de l'artilleria va continuar
seguidament des de la matinada.

30 Divisió, 1950

Esquelet - Homenatge a Miguel Hernández, 1998 -1991

Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Fons Joan Brossa.
Dipòsit Mercè Centellas. Llegat Pepa Llopias.
Foto: Fotogessell.

CAMÍ FRESSAT (POSTGUERRA)

Veires de dol, sovint. L'ós de Madrid
Gruny rera l'arbre. Quin cruel sistema
De repartir els estels aquesta nit!
Tots els carrers de barriada extrema

S'amaguen entre el boscatge sorgit
De poble endins, arran mateix del tema
Que a les timbales fondes he sentit
O m'he promès sentir si el món es crema

En tal dissort fent signes d'hospital.
Combat la llum fins al darrer fanal.
Bandera i música debades. Rasco les

Caixes mandroses; pesa haver perdut.
Només la lluna adopta una actitud
De Bagdad sobre els replans de les bàscules.

Fogall de sonets, 1943-1948

Merda, 1969 (1986)

Col·lecció MACBA, Consorci MACBA, Fons Joan Brossa.
Dipòsit: Mercè Centellas. Llegat Pepa Llopis.
Foto: Martí Gasull.

UN HOME ESTERNUDA

Un home esternuda.
Passa un cotxe.
Un botiguer tira la porta de ferro avall.
Passa una dona amb una garrafa plena d'aigua.
Me'n vaig a dormir.
Això és tot.

Em va fer Joan Brossa, 1950

PASSA UN OBRER

Passa un obrer amb el paquet de dinar.

Hi ha un pobre assegut a terra.

Dos industrials prenen cafè
i reflexionen sobre el comerç.

L'Estat és una gran paraula.

Em va fer Joan Brossa, 1950

UN HOME REPARTEIX

La plaça, tant pels edificis com
per l'animació que hi donen els veïns,
és un dels centres de la ciutat.

Un home reparteix fulls clandestins.

Al Parc hi ha una Muntanya suïssa,
un Laberint, un Pavelló xinès i un Temple grec.

Un home reparteix fulls clandestins.

El carrer és tortuós i estret;
té un teatre, dos cabarets i trenta cafès.

Un home reparteix fulls clandestins.

Aquest edifici està destinat
a les oficines de la fàbrica
amb magatzem i taller.

Un home reparteix fulls clandestins.

Hi ha obrers i estudiants tancats
i abandonats en un calabós.

Un home reparteix fulls clandestins.

Per a anar a veure els Ministres, Caps
d'Administració i persones de categoria i distinció
cal demanar-los per escrit una audiència.

Un home reparteix fulls clandestins.

L'església, malgrat no tenir torre,
sobresurt dels edificis del carrer.

Un home reparteix fulls clandestins.

Entren els criats per anunciar
que el banquet està servit.

Un home reparteix fulls clandestins.

Gent sense casa ni sabates
viuen en coves, als suburbis.

Un home reparteix fulls clandestins.

En una comissaria un senyor amb
abric i barret denuncia que

un home reparteix fulls clandestins.

Poemes entre el zero i la terra, 1951

12 DE MARÇ DE 1951, A LES 11 DEL MATÍ

"La intentona logró un èxit inicial..."
(De la premsa)

La manifestació bolca
i crema un tramvia.
Reparteixen impresos
i proclames per Barcelona.

Baixa

una manifestació que clama sense parar.
Els comerços tanquen. Sí,
a baix els feixistes!

La policia és apedregada.
Llancen per les finestres del Govern Civil draps
impregnats de benzina.

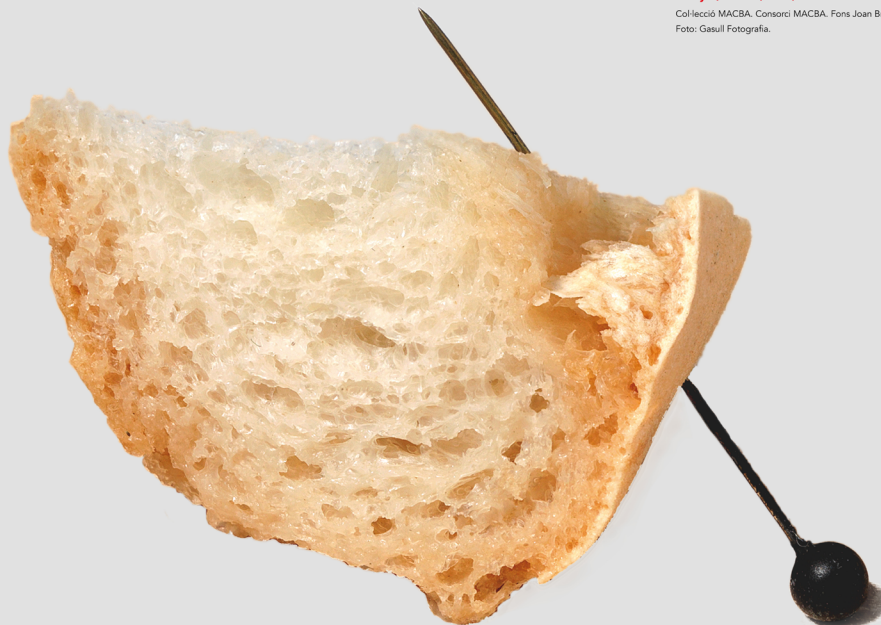
Es forma una altra manifestació.
Marxen homes pel carrer.
Han cessat les explosions.

A la dreta, l'impacte d'una bomba.

Poemes entre el zero i la terra, 1951

Conjur, 1969 (1982)

Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Fons Joan Brossa.
Foto: Gasull Fotografia.

ESQUERRA IL-LUMINADA

Ai, aurífiques llums m'enlluernaven
Enmig dels espectacles de misèria!
Tinc set. Foragiteu farga i ventada,
Bressol i fossa.

Imatge, en el cristall, bosc repeteixi.
Alta Veritat, trenca el llaç que lliga
Gestos pausats en punts de defallença,
El vern, la soca.

Canvia'm la sabata funerària
Per l'espardenya blanca en pic de roca.
Llenço al sorral els sucx misteriosos.
Al pa la data.

Posem als muls arnesos nous de trinca,
Pans cònicx amassem com al vilatge;
Les satisfaccions que vagin juntes,
No en grup simbòlic.

Buidem caixes de llamps contra fronteres.
La fusta de l'altura ha estat tallada;
La vida no serà res més que vida
Quotidiana.

Lligades amb el foc totes les flames,
Anem avant, avant, relliguem forces.
Al pa, que a cap museu mai no figura,
Reto homenatge.

Odes rurals, 1951

Fe eclesialstica, 1994

Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.
Fons Joan Brossa. Dipòsit Mercè Centelles.
Llegat Pepa Ullis.
Foto: Fotograffull.

L'ESGLÉSIA CATÒLICA ESPANYOLA*

Putxa paparra, carronya on fermenta
La claveguera de la llum del dia,
Apunta el seu coet lluna opulenta
I implora no fallir la punteria.

Teixeix sotanes una aranya lenta.
Com ballen amb les vides per la via
Que va del militar a la serventa!
Despullen amb les ungles pedreria.

Ens fa de mare i de pare, i s'engreixa
De tèrbola tenebra, i no desdenya
De beneir la reixa de la queixa.

Be mossegair, mal de tots nosaltres,
Aquesta activitat d'ensenyar els altres,
Aplica-te-la, porca, a tu mateixa.

* Avui la societat i la naturalesa resten violència al poder teocràtic; és evident que una nova religiositat oberta i "compromesa" ha estat molt útil en l'evolució cap a la democràcia.

Catalunya i selva, (1953-1954)

ESCAMOTEIG FRANQUISTA DE CINC POEMES

L'OFICI

...Esta Dirección General de Información, a propuesta del Servicio correspondiente, ha decidido:

Resolver dicha solicitud, en las condiciones indicadas en la hoja adjunta.

Dios guarde a Vd. muchos años.
Madrid, 24 de febrero de 1960.

EL PAPER ADJUNT

Suprimanse los poemas en páginas 33, 45, 60, 64, 70 (los sonetos suprimidos en rojo), y preséntese galerada impresa.

Poemes civils, 1960

ESPANYA 1960

La estructura interna de la Hermandad de Campeadores Hispánicos se caracteriza por una Autoridad inflexible en los principios y suave en los procedimientos, una Jerarquía armónica en lo esencial y autónoma en lo secundario, y una Fraternidad cristiana en todo...

Sí, sí,
però jo crec que l'únic
pedestal són les
sabates.

Cau de poemes, 1960

PERSONATGE

L'ardidesa del Cid
L'autoritarisme de Felip II
La voluntat d'imperi de Carles V
I el cul i la veu d'Isabel la Catòlica.

Poemes civils, 1960

País, 1986 (1988)

Galeria Joan Prats
Foto: Martí Gasull.

SALTAMARTÍ

A Lluís Solà

Ninot
que porta un
pes a la base i que,
desviat de la seva posició
vertical, es torna a posar
dret.

El poble.

El saltamartí, 1963

Oda a Marx, 1983
Col·lecció MACBA, Consorci MACBA.
Fons Joan Brossa, Dipòsit Fundació Joan Brossa.
Foto: Fotogasull.

L'U DE MAIG

A Xavier i Maria Dolors

Poble: deixa anar el xàfec i amara la batalla,
estrelles de finestres acuiten la claror,
prou passes endarrera, amunt la revifalla!
tornem al primer dia de revolució.
Estripa munts de seda i pren altes les atxes,
camina dret, camina, i bat amb noves ratxes
el plany de la foscuria; serenes les torratxes,
respira nova pluja i encén tot el carbó.

A l'ombra s'entrebada la porta d'un nou dia,
no fugis de la ruta, que el pas et darà pa;
la cendra que t'enfonsa pertany a una altra via,
l'hivern no ens ha de perdre si aquí ens donem la mà.
Esclati una tempesta damunt la lludrigada;
que trons i llamps rebatin el curs de la ventada,
contesta a qui et despinta, dóna per acabada
la nit militarista amb sol republicà.

Ajunta escopinades i veuràs com s'allunya,
la venjança de l'ombra et deixarà tot sol;
emprèn la caminada, t'envia Catalunya:
la llum et farà pactes i agafaràs el vol.
Oh sol vivent, tu, poble, aixeca la bandera,
amb gran estrall de brases fes d'estrella primera,
rebenta a fuetades la cabrota amb guerrera
que entenebreix les platges des d'aquell juliol!

L'esmorzar a la muralla, 1968

Paleta-poeta, 1989

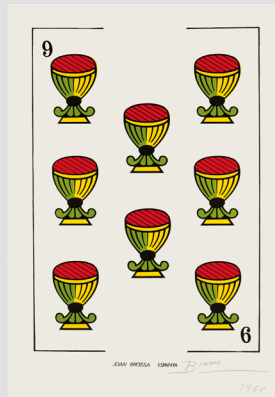
Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía.
Foto: Martí Gasull.

LA PREMSA ESPANYOLA, EN VUIT NOTÍCIES

1. Extraordinario éxito de una emisión de 5.000 millones de pesetas en cédulas de inversión.
2. Sensación y simpatía universales ante el anunciado viaje del Papa.
3. Se ensalza un importante proyecto luso-español para tender un puente sobre el Guadiana.
4. Fracaso ruidoso de un plan agrario de Kruschef.
5. Checoslovaquia: Catastrófica situación en la energía eléctrica.
6. Málaga recibe jubilosa el brazo incorrupto de Santa Teresa.
7. Gratitud del pueblo norteamericano a España.
8. Las juventudes han ofrecido un honroso homenaje al Ejército.

El cigne i l'oc, 1964

Espanya, 1970 (1971)
 Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.
 Fons Joan Brussa. Dipòsit Ajuntament de Barcelona.
 Foto: Fotogeuill.

LLAOR

A Espanya ha estat creada aquest hivern una obra mestra d'art conceptual: fer volar el cotxe del cap del govern amb ell a dins.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20 de desembre de 1973

Els ulls de l'òliba, 1974

Eclipsi, 1988
 Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.
 Fons Joan Brussa. Dipòsit Fundació Joan Brussa.
 Foto: Martí Gasull.

REVOLUCIÓ CONSTRUÏDA

A Guillem i Pilar

Subratlla la raó qui no la té,
la pols ressona damunt l'estructura,
i mar i terra mostren la juntura
girada per la sang i pel diner.

El qui exerceix el poder, no cal fer
embuts, s'omple el barret de confitura,
es torna defensor de la cultura
i en tot ans primeríssim que primer.

Estrofa, crida, deixa't d'ors i emblemes!
El pensament traspuja aquests poemes
i obre les ales al vast horitzó.

Guanya amb els seus ocells tots els dilemes
i escampa la certesa que res no
ens cal sinó la Revolució.

Flor de fletxa, 1969-1970

Elegia al Che, 1967 (1971)
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.
Fons Joan Brossa. Dipòsit Ajuntament de Barcelona.
Foto: Gasull Fotografia.

Poema visual, 1970 (1975)
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.
Fons Joan Brossa. Dipòsit Ajuntament de Barcelona.
Foto: Martí Gasull.

FINAL!

—Havies d'haver fet una altra fi;
et mereixies, hipòcrita, un mur a
un altre clos. La teva dictadura,
la teva puta vida d'assassí,

quin incendi de sang! Podrit botxí,
prou t'havia d'haver estovat la dura
fosca dels pobles, donat a tortura,
penjat d'un arbre al fons d'algun camí.

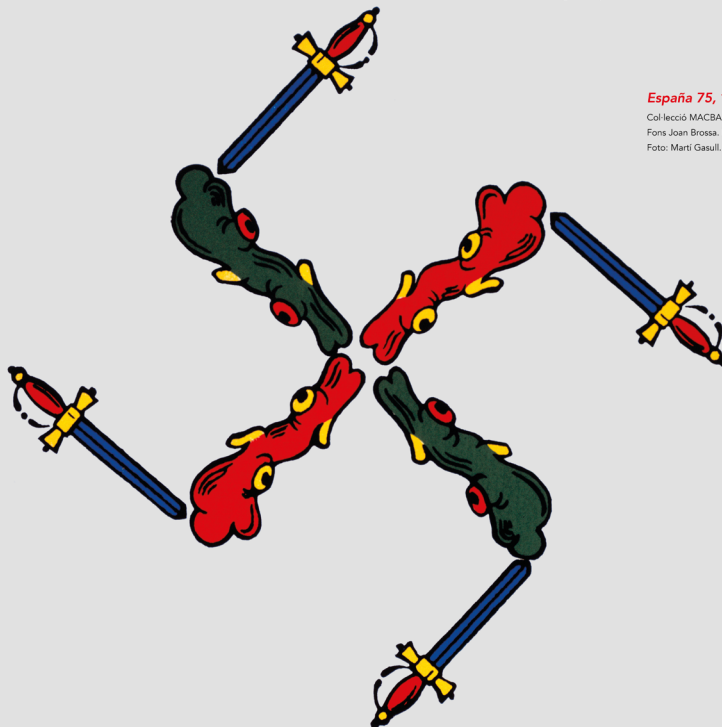
Rata de la més mala delinqüència,
t'esqueia una altra mort amb violència,
la fi de tants des d'aquell juliol.

Però l'has feta de tirà espanyol,
sol i hivernat, gargall de la ciència
i amb tuf de sang i merda, Sa Excremència!—

Glòria del bunyol,
ha mort el dictador més vell d'Europa.
Una abraçada, amor, i alcem la copa!

20 de novembre de 1975

Antologia de poemes de revolta (1943-1978)

España 75, 1975
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.
Fons Joan Brossa. Dipòsit Ajuntament de Barcelona.
Foto: Martí Gasull.

ELEGIA

Salvador, per a tu no hi ha Amnistia;
cap joc de queixes no té res a fer;
però el teu pensament, gall guerriller,
recosirà la llum en el nou dia.

M'empeny el seny, i aquesta ofrena té
afany de lluita que el fullam canvia;
el teu exemple, vora l'alegria,
darà salut a qui no perd carrer.

La Llibertat, columna de la fruita,
fa clara la diada de la lluita,
que a poc a poc va esdevenint filó.

Rellotge sempre de la gent que lluita,
obres la gàbia a muntanyes. No
has caigut pas! Puig Antich, Salvador!

2 de març de 1976

Antologia de poemes de revolta (1943-1978)

El convidat, 1986-1990
Col·lecció Museu d'Art Modern de Ceret.
Foto: autor desconegut.

BÀQUIC

L'ordre de suprimir les festes de carnaval va sortir el 3 de febrer de 1937, i encara continua vigent.

(! un diable vermell apareix per l'escotilló del covent.)

El saltamarti, 1963

Carnaval, 1980
Col·lecció MACBA.
Centre d'Estudis i Documentació.
Fons Joan Brossa. Dipòsit Ajuntament de Barcelona.
Foto: Martí Gasull.

Prohibit el pas, 1988

Mosel & Tischechow Galerie, Munic.
Foto: Wilfried Petzi.

MOTS

Al poeta Alain Misson

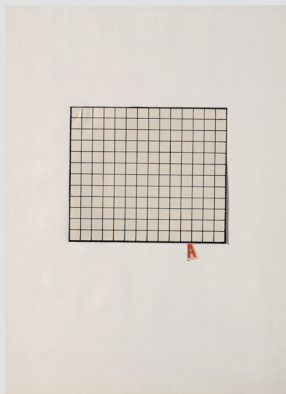
Tinc un llenguatge per a explicar faules
i designar conjurs de cor i ment;
conjunts de lletres formen les paraules
que jo articulo gramaticalment.

Amb l'estructura de la llengua intacta
si una frase és el peu, l'altra la mà;
coses i noms per dins tenen un pacte.
-Senyors, avui no passo més enllà.

Heus aquí lluna, sol, casa, cisterna;
heus aquí ombra, cel, paraigua, riu;
té cada mot la seva imatge interna
a part de la saliva de qui el diu.

Jo no sé pas si un dia podré escriure
el mot en tant que mot i objecte lliure.

Sonets del vaitot, 1965-1966

Sense títol, 1970
Poemes habitables, 35
Poema editat el 1971 com a Poema de l'alliberament.
Col·lecció MACBA. Centre d'Estudis i Documentació,
Fons Joan Brossa. Dipòsit Fundació Joan Brossa.
Foto: Martí Gasull.

LA GÀBIA DEL LLENGUATGE

El cap dels homes és un món petit?
¿Quants de mons em separen de la imatge
del món? ¿El dia és nit o bé la nit
dia? Quants d'arbres formen el boscatge?

La imatge és el real o bé ens confon?
Il·lusió real o fals informe?
El meu llenguatge ja no imita el món,
sinó que amb mots ben lliures el preforma.

Fora mons de segona mà! En l'intent
arrenco la disfressa del llenguatge.
Deslliura els mots, paisatge de la ment!
Xarxa conceptual, bon vent, oratge

i mar per córrer! Em sembla un mal ardit
si el món no és sinó un cap engrandit.

Els ulls de l'òliba, 1974

O d'ouera, 1969 (1982)

Col·lecció MACBA. Consorci MACBA.
Fons Joan Brossa. Dipòsit Fundació Joan Brossa.
Foto: Martí Gasull.

La gent no s'adona del poder que té:
amb una vaga general d'una setmana
n'hi hauria prou per a ensorrar l'economia,
paralitzar l'Estat i demostrar que
les lleis que imposen no són necessàries.

Askatasuna, 1969-1970

CLANDESTÍ

–Us deixo un maletí de color marró,
i us asseguro que hi trobareu les eines
sol·licitades i el text del comunicat
que haureu de donar a conèixer.
Però la veritable insurrecció no és la dels qui agafen
el fusell, sinó la que sorgeix
del fons de l'home.

La memòria encesa. Mosaic antològic, 1998

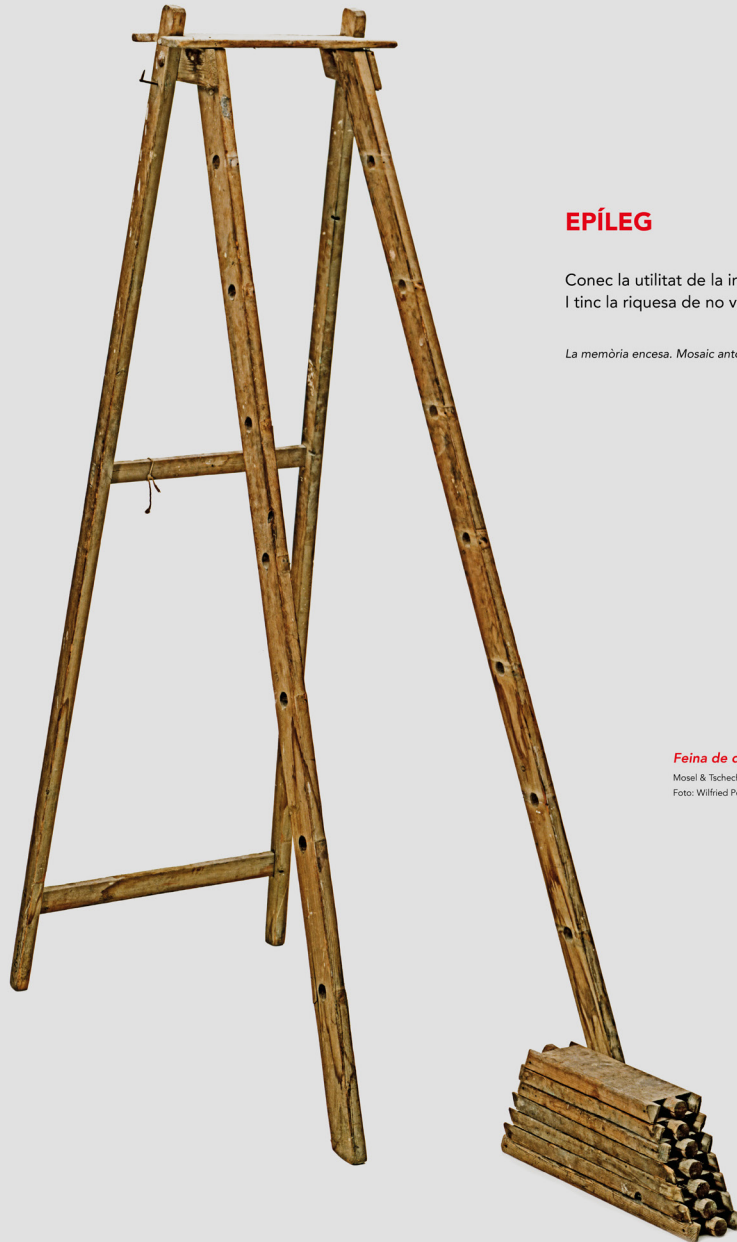
EPÍLEG

Conec la utilitat de la inutilitat.
I tinc la riquesa de no voler ser ric.

La memòria encesa. Mosaic antològic, 1998

Feina de dissabte, 1986

Mosel & Tschechow Galerie, Munic.
Foto: Wilfried Petz.

JOAN BROSSA I BARCELONA

Amb l'arribada dels nous ajuntaments democràtics, Brossa rep encàrrecs i la seva obra s'escampa també per la geografia urbana.

El poeta, barceloní de soca-rel, va deixar una petjada poètica important a la ciutat. Geolocalitzar la Barcelona de Joan Brossa és una bona manera d'endinsar-se en l'univers creatiu d'una de les figures més rellevants de la segona avantguarda catalana.

JOAN BROSSA Y BARCELONA

Con la llegada de los nuevos ayuntamientos democráticos, Brossa recibe encargos y su obra se extiende también por la geografía urbana.

El poeta, barcelonés de pura cepa, dejó una huella poética importante en la ciudad. Geolocalizar la Barcelona de Joan Brossa es una buena manera de adentrarse en el universo creativo de una de las figuras más relevantes de la segunda vanguardia catalana.

JOAN BROSSA AND BARCELONA

With the arrival of the new democratic city councils, Brossa was given commissions and his work was thus spread also around the urban geography.

The poet, Barcelona born and bred, left a significant poetic imprint on the city. Geolocating Joan Brossa's Barcelona is a good way of entering the creative universe of one of the most outstanding figures of the second Catalan avant-garde.

1

Escenari Joan Brossa / Fundació Joan Brossa
C. dels Flassaders, 40 / c. de la Seca, 2

2

MACBA
Pl. dels Àngels, 1

3

Relotge il·lusori, 1985
Teatre Poliorama. La Rambla

4

Premi FAD Sebastià Gasch, 1991
La Rambla, a l'alçada del c. del Carme

5

Bàrcno, 1992-1994
Pl. Nova

6

Lletres gimnastes, 1997
Botiga El Ingenio. C. d'en Rauric, 6

7

El Rei de la Màgia
C. de la Princesa, 11

8

Brossa Espai Escènic, 1997
C. d'Allada Vermell, 13

9

El llagost, 1993
Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona
C. del Bon Pastor, 5

10

Filmoteca de Catalunya
Pl. de Salvador Seguí, 1-9

11

Poema visual, 2007
C. de València, 252

12

Interior d'illa Joan Brossa, 2004
C. del Rosselló, 191

13

El llagost, 1993
Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona
C. del Bon Pastor, 5

14

Lletres fugitives, 1998
Seu Penguin Random House Grup Editorial S.A.
Trav. de Gràcia, 47-49

15

Estudi del carrer Balmes
C. de Balmes, 206

16

Estudi del carrer d'Alfons XII
C. d'Alfons XII, 65

17

Plaça Molina

18

Poema visual transitable en tres temps, 1983-1984
Velòdrom d'Horta

19

La ciutat renovada, 1992
Reconstrucció del Pavelló de la República.
Av. del Cardenal Vidal i Barraquer, s/n.

20

Estudi del carrer de Gènova
C. de Gènova, 27

21

Jardins Joan Brossa, 2003
Parc de Montjuïc. Pl. de Dante, s/n.

RECITAL POÈTIC

Dijous 3 d'octubre. Inauguració a les 19 h. Espai Dalmau

Recital poètic "Brossa, a partir del silenci", 20 h. Sala Moragues. Gratuït

La mostra s'inaugurarà amb una presentació a peu d'exposició i una visita comentada.

A continuació, tindrà lloc l'espectacle **Brossa, a partir del silenci**, un recital poètic a càrrec de Sílvia Bel. L'actriu ha seleccionat textos de prosa, poesia i teatre del poeta que va dedicar la seva obra a la recerca de la màgia quotidiana, la denúncia social i la transgressió. Els dona vida tot complementant-se amb la música i el cant flamenc de Juan Manuel Galeas, Fran León al cajón i la flauta travessera i José Santiago a la guitarra.

BARCELONA DIBUIXA

Diumenge 20 octubre d'11 a 19 h. Gratuït

Un any més, El Born CCM celebra la gran festa del dibuix, "Barcelona dibuixa". La il·lustradora Teresa Herrero ens proposa amb "DONA VIDA A LA TEVA LLETRA" una manera molt divertida d'experimentar el màgic món de les lletres. La teva A potser és una senyora enfaldillada; o la P un senyor panxut... Converteix la teva inicial en personatges, objectes o animals. Aquest taller ret un homenatge a la poesia visual de Joan Brossa, a qui es dedica l'exposició "Joan Brossa, poeta de la revolta", que commemora el centenari del naixement del poeta. Teresa Herrero és una artista de Barcelona amb un univers i una estètica molt expressiva que dona vida a heroïnes anònimes que mai perden la seva innocència i les ganes de somiar.

PRESENTACIÓ DE LA NOVA EDICIÓ DELS "ITINERARIS BROSSIANS"

Dimecres 27 de novembre, 19 h. Sala Moragues. Gratuït

A partir de set itineraris i de quaranta-un espais brossians, aquest llibre permet endinsar-nos en l'univers creatiu d'un poeta que va sentir la necessitat de fer, de l'espai urbà, poesia.

Judith Barnés, Glòria Bordons i Daniel Giralt-Miracle presenten la nova edició, actualitzada i ampliada.

NO EM VA FER JOAN BROSSA

INSTAL·LACIÓ SONORA I PLÀSTICA DE CABOSANROQUE

A partir del 9 de gener de 2020, a l'Espai Castellví

"T'he cercat. T'he cercat entre bruits d'engranatges timbalejant l'oïda."

Joan Brossa, El cop desert.

No em va fer Joan Brossa és una obra de teatre expandit de 27 minuts de duració, que cabosanroque (artistes sonors afincats a Barcelona) crea el 2016 com a resposta a l'encàrrec del festival Temporada Alta i del Teatre Nacional de Catalunya per treballar sobre l'obra de Joan Brossa (1919-1998), el transcendent poeta català d'avantguarda.

No em va fer Joan Brossa és una instal·lació sonora i plàstica que té com a gènesis l'exploració transversal de la prosa més desconeguda i primerenca del poeta. Un poema transitable que interpreta els paisatges dins la prosa i el so de la paraula dins la poesia escènica dels anys quaranta.

El públic entra en un espai amb un centre d'acumulació i d'excés d'objectes en moviment (que transmuten guiats pel so i la música que produeixen en paisatges màgics, mítics, de guerra o boscos boirosos) i un perímetre de veu sense cos, amb l'absència de l'objecte; amb la paraula com a matèria sonora.

Una obra on no només s'involucra el coneixement de diferents disciplines sinó la connexió entre elles per arribar a un àmbit d'acció més ample, i oferir un resultat de gènere bastard, desviació i deformació -gèneres brossians-, com la poesia objectual, la poesia escènica, o el postteatre, i des del punt de vista del so, un nou gènere que cabosanroque defineix com a teatre expandit.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

Exposició gratuïta

Espai Dalmau d'El Born CCM

HORARI

Octubre: de dimarts a diumenge i festius, de 10 a 20 h.

Novembre i desembre: de dimarts a dissabte, de 10 a 19 h,
diumenges i festius, de 10 a 20 h.

Es pot entrar als espais expositius fins a 30 minuts abans del tancament del centre.

Dilluns laborables, tancat.

El Born Centre de Cultura i Memòria
Plaça Comercial, 12. 08003 Barcelona
T. 93 256 68 51

barcelona.cat/elbornculturaimemoria

facebook.com/EIBornCCM

twitter.com/EIBornCCM

instagram.com/EIBornCCM